

KLAUDIO SAGARTZAZUREN MENDEURRENA

A

urten beretzen da Klaudio Sagartzazu "Satarka" olerkariaren mendeurrena eta ez nuke nahi ezer idatzi gabe utzi.

Oraindik gazte eta euskaltzale berria nintzen Elbarren Peli gernikarraren eskutik txinpartak zeritzan liburua ezagutu nuenean. Peli hura ofizioz zurgintzan ebanista horietakoa zen, abertzale sutsua zelako Gernikatik desherritua zen eta dotrina liburuaren gisa erabiltzen zuen "Satarka"ren Txinpartak, 1922. urtean Donostian argitaratua.

Peli, bere sentipenean, "Satarka"ren aberkoi poemekin burua bat eginik ibiltzen zen Eibarko kaleetan, Askorentzat arriskutsua zen harekin ibiltzea eta maiz, ilunabarretan, bakarti ikusten nuen ahopean "Satarka"ren olerkiak kantatuz.

Gerraondoak zoritxarreko bizitzara eraman zituen gizon samindu horietakoa genuen Peli zeritzan hura, frankistek begitan hartua eta abertzaleek baztertua konprometigarria zenaren ustetan; baakarti, baina oroimenak zituen lagun eta Txinpartak liburua kontsolagarri.

Klaudio Sagartzazu "Satarka"ren Txinpartak liburu hori ez zion nornahiri uzten, ez horixe; zeren hain gogoko zuen bere sentipenetako liburua. baina, behin, niri utzi zidan, euskaraz irakurtzeko zaletasun bizia neukala ikusi zuenean.

Egia esan, euskaraz irakurri nahi eta euskarazkorik ezer aurkitzen ez zen garaia hura.

Liburua ireki eta bat batean Piarres Lhanderi eskaintzen zion "Agur oleski samurra!", aitonaren oroitzeko olerkia, tartean non dakartzan hiru bertso Solferinoko

itsuarenak, aitonagandik ikasiak eta han aitortzen du hortik sortu zitzaizola olerkigintzarako zaletasuna. Ondotik "Haurtxoa seaskan", J. Olaizolaren musikaz ordurako ezaguna nuen kanta. Hirugarrena "Arraunketa", ezin ba hondarribiar jator bat itsasoaz ahantzi. Lirikan murgildurik abiatu nintzen liburuaren barrura. Aberkoiak anitz dira, baina enarak, lorak eta natura osoa ditu maite; bestalde, Victor Hugo eta Heinegandik itzuliak ere bai.

"Itzea" Pio Barojari eskainia, hunkigarria baldin bada, ez da gutxiagorako "Ama berbera", Bidasoaz bestaldeko anai euskaldunei buruz:

*Zuek eta guk egizko Ama
Eder bakarra daukagu
Gogo guztitik, bihotz-bihotzez,
Behar duguna maitatu
Behar duguna maitatu..*

*Anai maiteok: batu gaitezen
Euskoak geran aldetik;
Aberri Ama, jarri dezagun
Beste guztien gainetik
Beste guztien gainetik...*

Urte batzuk geroago lortu nuen Juan Arbelaitz liburuzahar saltzailari esker Txinpartak liburuz jabetzea.

Klaudio Sagartzazu "Satarka" Hondarribian jaio zen 1895. urteko urriaren 30ean eta hemen bertan hil 1971ko azaroaren 23an. 1966an Euskaltzaindiak urgazle izendatu zuenez bere hil berria ematea tokatu zitzaidan batzar batean eta Euskera agerkarian dator, 1872ko alearen 285. orrialdean.

Klaudio Sagartzazuk 1918 eta 1920. urteetan. Donostiako olerki sariak jaso zituen, eta garai berean Nafarroa Behereko iholdin ere bai.

Ospe handiaren jabe zen, baina gerrate eta gerraondoak isilune luzea nabaria da bere bizitzan. Isilaldia bukatu zitzaion 1957. urtean Valverdek bere irudi eta Manuel Lekuonaren hitzurrez argitaratu zion intza begietan plazaratzean. Bere bigarren liburua, Antonio Valverdek "Ayalde" izenordea erabiltzen zuen, marrazkietan bezala literaturan.

Hain zuzen aurten bertan dira 25 urte hil zela. Intza begietan, delako honek hizlaurko erdal itzulpena dakar. Liburua olerkiz osatua da, baina garaia zeara ezaugarri, aberkoirik ez du. Euskaraganako samindurak ere ez dute lekurik frankisten garaian.

Baina olerkariaren bihotzean beti bada zer goraiatu, zer maitatu eta zorionez bere hiriarentzat bada aski leku:

*Agur, nere herri zahar, Hondarribia..
Agur, Ama on ta maite maitia!
Bihotz barruan
Gorderik dedan
Maitasun sutsu eta anitz garbia,
Zinez agertu nahi dizut gaur bertan,
Hitz neurtu, gozo ta eztsuetan.*

Liburu hori argitaratzetik laster egin nuen lagun Bordari, lehenagotik adiskide mina nuen bere anaia D. Rafael Artola Eibarren apez zelarik. Bordarik gomidatu nindun Hondarribira, "Satarka" pertsonalki ezagutu nezan eta hirurok otordu ederra egin genuen hemen, San Pedro Kaleko ez dakit non, baina nere gogoia bete ez ezik asetu nuen hitzaspertu hartan.

Antonio Valverde "Ayalde", besteak beste, esan dudanez, artista eta idazle bikaina izatez gainera zenbait olerki ondu zituen. Horietako bat, Ibar Ixillean (1970), non datorren Xabier Aranburu Sagartzazu "Satarka" zenaren ilobari ezkontza egunez eta osabaren oroitzapenez eskaini zion olerkia, haren hasiera izan bedi aartikulu honen amaiera:

*Zeruak jo baitu Udan amaia
Udazkena dator, Satarka anaia;
Agorrari dagokion garaia,
zure Udaberria bezin alaia.*

JUAN SAN MARTIN